

FRANC DROLC (1939 – 2012)

Slika 1: Franc Drolc, 1975

Slika 2: Družinska slika, od leve proti desni, sestra Cveta, mama Francka, oče Franc, Frane, sestra Marina in brat Marko, Motnik 1962 (Foto: Milan Vengust, Maribor)

Življenjepis:

Moj brat

FRANC DROLC,

profesor, slovenist in učitelj slovenščine na štirih tujih univerzah, polonist, bibliotekar, prešernoslovec, publicist, pesnik, prevajalec, urednik in sourednik, amaterski igralec, kulturni delavec in predvsem Motničan je bil za domače, prijatelje, znance in Motničane Frane, tako ga bom ob tej priložnosti tudi imenovala.

Rodil se je 21. junija 1939 v Motniku, v nekdanji mežnariji kot drugi od štirih otrok očetu Francu in mami Frančiški, ob starejši sestri Cveti in mlajšem bratu Markotu. (Slika; 2, 3, 4, 5).

Slika 3: Frane star 1 leto, 1940

Slika 4: Frane in starejša sestra Cveta, levo mama, desno oče

Slika 5: Od leve Frane, Marko, Cveta, 1944

Slika 6: Oče, Franc Drolc starejši, 1907-1977

Četrta Marina se rodi takoj po vojni že pri Purgarju, v očetovi rojstni hiši, kamor oče prebeži s tremi otroci in jerbasm pritiklin v noči napada na Motnik leta 1944, ko izve, da bodo partizani požgali tudi mežnarijo. Naj tu vrinem par stavkov o očetu, saj je vsebina povezana s celo družino in s Franetom, ki je v času vajaščine, službovanja v tujini in tudi po vrnitvi domov občutil največ preverjanj in kontrole. Naš oče (slika 6) je bil, kot že njegovi predniki, od zgodnje mladosti do druge svetovne vojne v Motniku organist, pevovodja in cerkovnik, zato, ko si ustvari družino, dobi stanovanje v pritličju takratne motniške mežnarije. Tu se rodijo prvi trije otroci. Ne glede na očetovo takratno delo ter zato v železnih časih in kasneje na slabe reference za vse štiri, ki smo se šolali, smo bili na našega očeta vedno zelo ponosni. Ponosni na izjemnega očeta in poštenjaka, na razgledanega in sposobnega

kulturnega delavca, na njegov izostren posluh, na njegov kor in obvladovanje orgel, na njegovo vodenje takratnega velikega mešanega in moškega pevskega zbora. Še posebej smo bili ponosni nanj kot uslužbenca občine Kamnik, enota Motnik, kjer je delal kot nameščenec v vseh organizacijskih oblikah oddelka v tem kraju od povojnih let do upokojitve v letu 1969, na koncu kot vodja krajevnega urada in matičar. Oba starša sta bila Motničana, oče rojen v Purgarjevi hiši 1907, mama v Reguljevi hiši 1905, oba skrbna starša pa sta, kljub skromnim časom, vsem štirim otrokom omogočila lepo izobrazbo in nam s tem dala največjo doto.

Slika 7: Motniški Kindergarten, Frane sedi v prvi vrsti, drugi z leve, Motnik 1943

Zgodnja otroška leta preživlja Frane ob maminih nogah in njenem šivalnem stroju, se igra s »flickami«, ne preganja se z vrstniki, ne igra se ravbarjev in žandarjev. Obiskuje tudi vrtec, med drugo vojno znani motniški Kindergarten (slika 7), ki je bil v zgornjem delu motniške mežnarije. V štirirazredno osnovno šolo Motnik vstopi pri šestih letih, v šolskem letu 1945/46. Iz spričevala je razvidno, da je hodil v Motniku tudi v peti razred. V prvih dveh razredih ga uči še učiteljica Vida Hribovšek, v tretjem Bajde, v četrtem in petem učitelj Drovenik. V celotnem motniškem spričevalu so v glavnem petice, odlično oceno ponekod že kvari računstvo, je pa zanimivo, da se tu in tam pojavi ocena štiri tudi za telovadbo, lepopisje in petje. Neverjetno, pa tako neznansko lepo je pisal in pel. Spričevalo osnovne šole (slika 8). podpisuje vseskozi oče, v drugem in tretjem razredu tudi mama.

Slika 10: Franetov razred, nižja gimnazija Vransko

Frane potem nadaljuje šolanje na višji gimnaziji v Kamniku (slika 11, 12, 13, 14), stanuje v internatu in ostaja odličnjak. Tudi maturo leta 1958 opravi z odliko, vsi maturitetni predmeti so odlično, edino matematika je prav dobro (slika 15, 16, 17). V času višje gimnazije se vključi v mladi oder DPD »Solidarnost« in igra, iz zapisa v Glasu Gorenjske, 29.6.1956, št. 51 – zapis ob 200 letnici Linhartovega rojstva izhaja, da je igral tudi Monkofa v Županovi Micki.

Slika 11: A razred pred gimnazijo Kamnik, pred odhodom s kolesi na izlet v Poljansko dolino

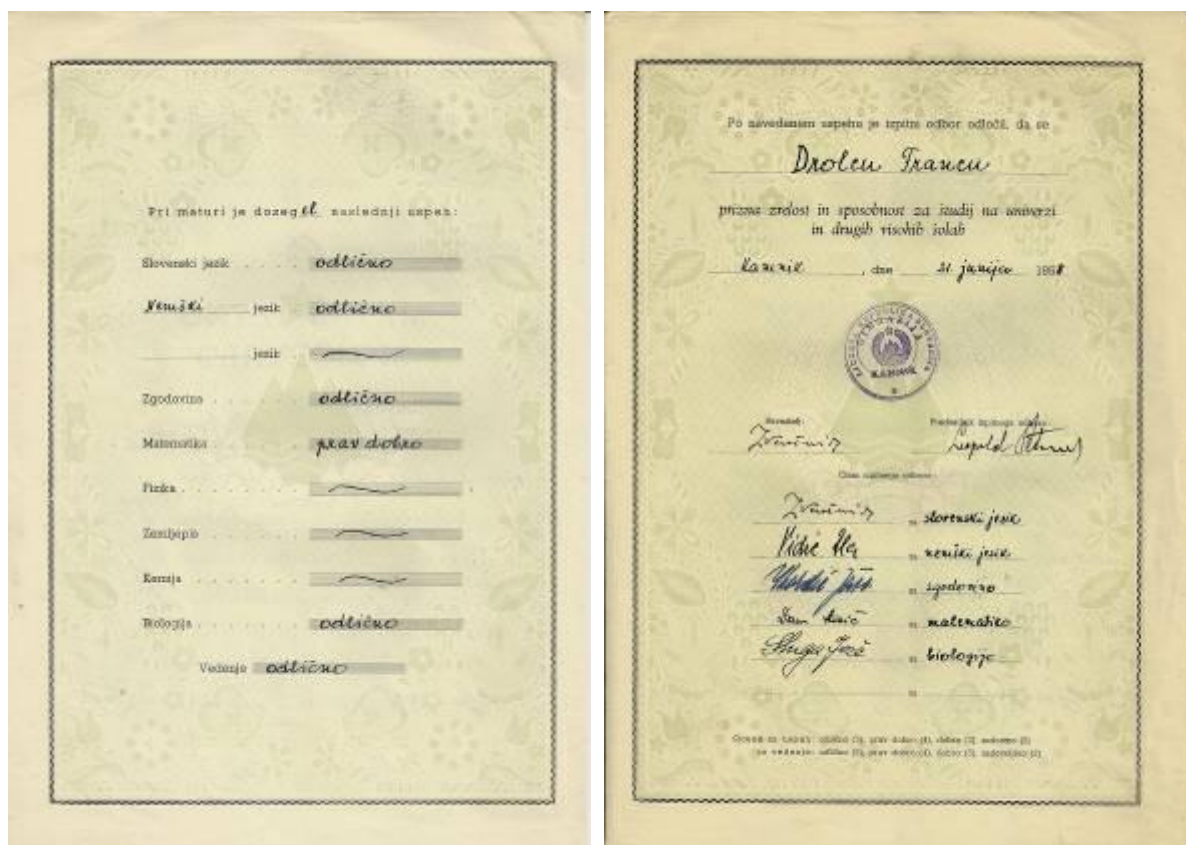
Slika 12: Šesta a gimnazije Kamnik na Veliki planini, junij 1956

Slika 13: Gimnazija Kamnik, maturantski izlet v Budvo, 1958

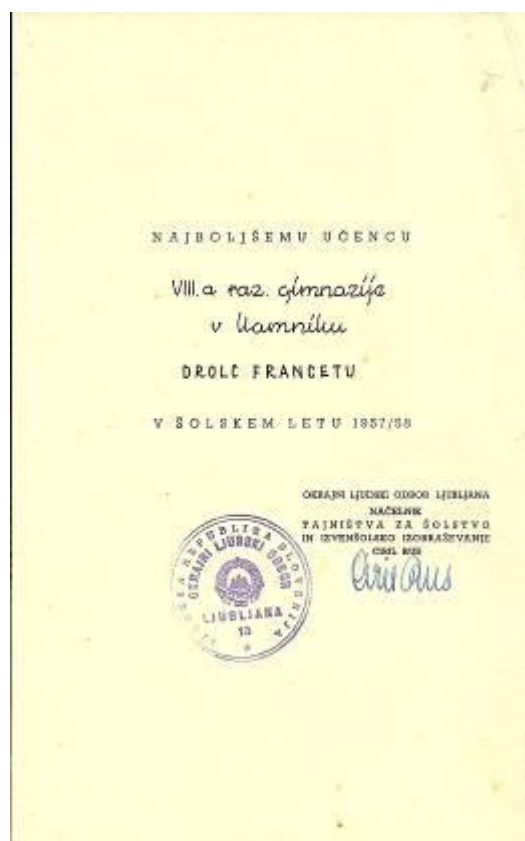
Slika 14: Kamniški gimnazijci tudi na Lovčenu, 1958

Slika 15: Gimnazija Kamnik, maturitetno spričevalo, Kamnik 1958, str. 2 in 3

Slika 16: Gaudeamus in vsi podpisi, Kamnik 1958

Slika 17: Pohvala najboljšemu učencu, VIII.a v Kamniku, šolsko leto 1957/58

Vključi se tudi v literarni krožek, se spet zaljubi, piše pesmi, ureja Mladega Kamničana, tam objavlja svoje pesmi, leta 1957 objavi tri pesmi tudi v Kamniškem zborniku. V svoji zadnji knjigi pove, da zvezčič pesmi iz te gimnazijske ljubezni poroma z damo v Ameriko, on pa jo še tisto leto dokončno preboli in se sooči z usodno Evridiko, ki mu je prinesla dolga leta trpljenja in zvestobe. Kot sam pove, je šlo pri literarnem krožku za popolno predanost, ker je, tudi zaradi dobre podlage z Vranskega in kljub vsej mučni matematiki, svoje šolske obveznosti z lahkoto obvladoval. Iz tega časa izvira tudi pesem, na katero pravi, da je najbolj ponosen

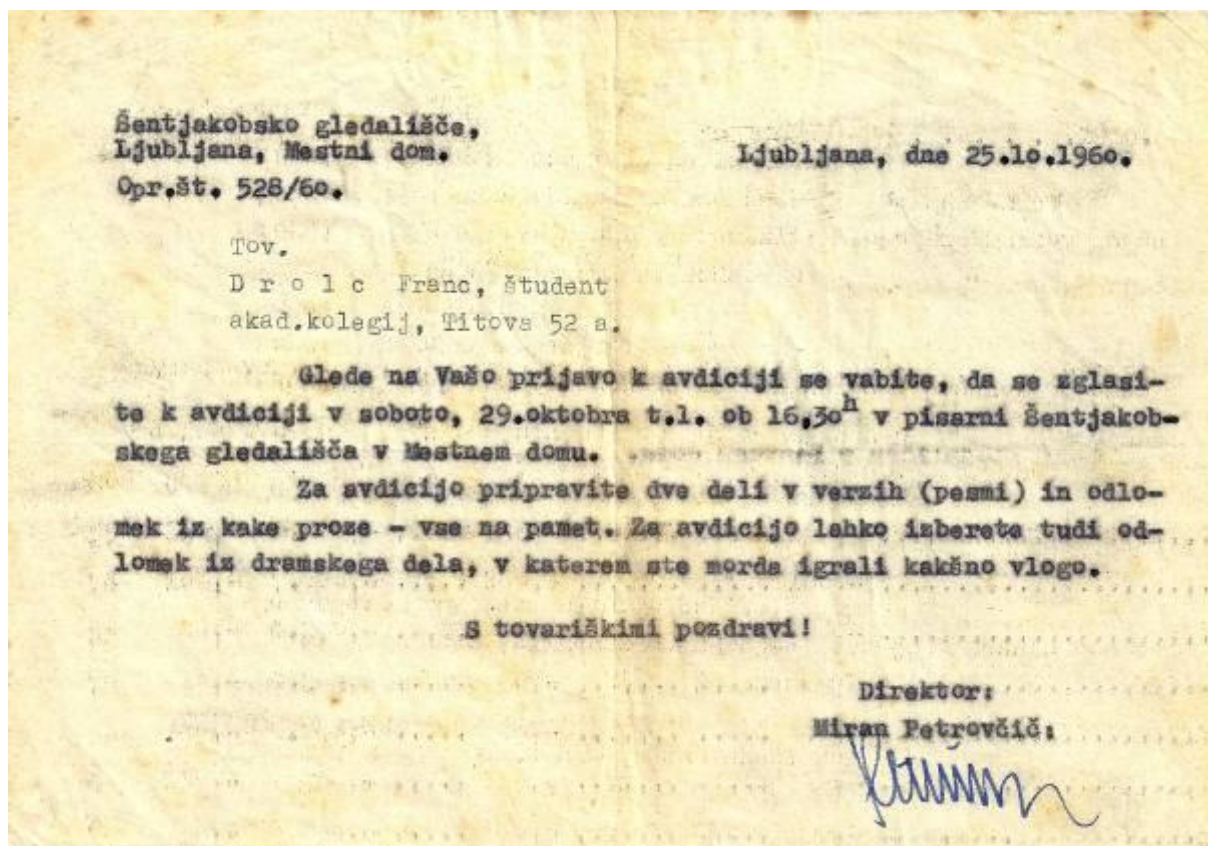
Kot sonci dve

**ki srečata na poti večni se samo enkrat in nikdar več,
tako nocoj sva ti in jaz
in najini ljubezni kot sonci dve,
ki srečata na poti večni se samo enkrat in nikdar več.**

Takoj po gimnaziji v letu 58/59 sledi vpis na ljubljansko slavistiko, med študijem stanuje v ljubljanskem Akademskem kolegiju. Žene ga v gledališče, saj igra že ob našem očetu, režiserju, maskerju in organizatorju motniške kulture, igra tako še v stari motniški leseni dvorani in tudi že v novem kulturnem domu. Vmes dodajam malenkost, ki ni malenkost in jo danes marsikdo ne ve več ali sploh ne ve. V vsem času dokler naš oče postavlja predstave na motniški oder, dokler Frane na motniškem odru tudi sam igra in dokler ne odide v tujino, piše Frane s prosto roko, s svojo prelepo pisavo, s pomočjo lesene ošiljene paličice in vodenih barvic vse velike plakate za napovedane igre v Motniku in za gostovanja po okoliških krajih. Takrat še ni računalnikov, tiskarna je predraga, vse okrog igranja se takrat v Motniku pripravi prostovoljno in brezplačno.

Prek sestrčne Fanči se Frane v Ljubljani vključi najprej v prosvetno društvo Poštar, tam doživi prve resne režiserske prijeme pri Janezu Drenovcu in prvič nastopi v pretresljivi Fodorjevi Maturi. Potem izve, da Šentjakobsko gledališče razpisuje avdicijo za nove igralce, se prijavi in pri Dragu Pogorelcu –

Karusu opravi avdicijo (slika 18). V Šentjakobu igra tri leta, nastopa v različnih vlogah (slika 19), najbolj mu ostane v spominu režiser gospod Klemenčič in dramatizacija Tavčarjeve Visoške kronike. Slik iz Šentjakoba je v družinskem arhivu veliko, žal niso pripisana leta in nazivi predstav.

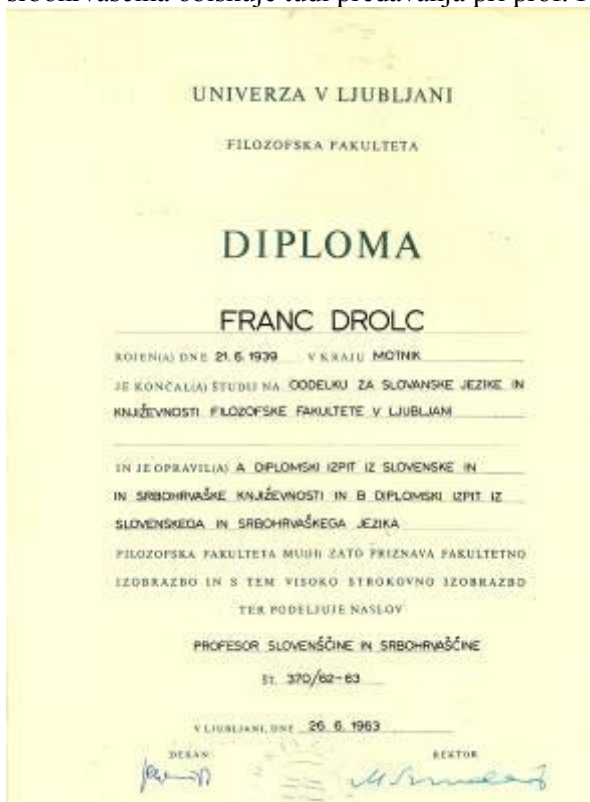

Slika 18: Vabilo na avdicijo v Šentjakobskem gledališču, oktober 1960

Slika 19: Šentjakobsko gledališče, predstava »Hibernatus«, Frane drugi z leve v vlogi Didierja, sezona 1962/63

Leta 1963 diplomira na ljubljanski Filozofski fakulteti (slika 20), oddelek slavistika z nalogo Slovenska radijska igra od 1949 – 1960. Ob glavnih diplomskih predmetih slovenščina in srbohrvaščina obiskuje tudi predavanja pri prof. Rozki Štefanovi in opravi vse potrebne izpite iz

Slika 20: Diploma, F. F., Ljubljana, oddelek slavistika, 1963

poljskega jezika. Do konca študija preživi vse počitnice doma, kjer tudi že kot profesor, skupaj z ostalimi otroci gara in pomaga staršem obdelovati te silne bregove. In še moja pripomba, kot takrat že najmočnejši med otroki, znosi Frane iz precej oddaljenih strmin največ sena, listja, drv in sadja na hrbtu, v košu ali v kripi. Takoj po diplomi odide v vojsko (slika 21). Po nalogu kamniškega vojnega odseka mora najprej v oficirsko šolo v Bilečo (slika 22), nato v prekomando v Novi Sad (slika 23), vojsko zaključiti v septembru 1964. O Bileči je več spominov (huda muka), posebej je Frane govoril o popari, ki je menda ni nikoli pojedel. Še v Bilečo in po enem od nočnih maršev, prejme telegram prof. Rozke Štefanove s Filozofske fakultete v Ljubljani, da bo prosto mesto lektorja v Krakovu. Takoj zjutraj prosi za izhod iz kasarne in vrne telegram z vsebino »Grem«.

Slika 21: Vojaška izkaznica, 1964

Slika 22: Pismo od vojaka, Bileča 15.3.1964

N.S. 1.6. 64.

Draga mamo ni ata!

Gotovo se čudita, ker ni nobene poste. Tu
je spet me po staremu. Titovci so razgostovali
in me vabljeno sili sem proučno prešel sem.
Telegraf so pa se selimo. Zbog hujš daleč od
meša in pod štari. Karano so vceli v
meki družni manev. Manj bo pešarstvo, a pogost
za enkratni dosti težji. Polno kar si čelno, je
lepo vemo, ker drugače bo obupno. Za dopust
sem obupal do kraja. Dnevi, ko so bili praliti-
karanti to, so mi bili edini čas. Zbog je
gotovo do kraja. Delo je tristo dni se še uka-
lelega ne moredo delati. Karantane me je dal
poloviti pred pukom, v kar mi to poudarja, ko
se od tu up maram pravit, organiziral sem
prireditve za 25. uday, da bi imel malo predo-
nosti ob prošnji za dopust. Prireditve je dobilo
res prehodni polni, a jaz sem vendarle upal
tu. Zbog, ko so naenkrat za dve predo-
100 dni, bom prejel malo misli na kome.
Zbog je še daleč 106 dni. Skledo brez
skrajšanja, ki bi nas tudi utegnilo doleteti.
Tikal sem na fakulteto predložiti in so
Hage izvedel, da so mi še predložili v
Belograd in da morajo poslati še veliko
pisanevo karantene. Resni dan čakam
so predložilovega odgovora. Potem bom
uvedel na obito. Prepis videnja mi dala

Slika 23: Pismo od vojakov, Novi Sad, 1.6.1964

Kot polonist tako takoj po prihodu iz vojske, že oktobra 1964, prevzame mesto lektorja slovenskega jezika na Jagiellonski univerzi v Krakovu, na Collegium Paderevianum (slika 24, 25).

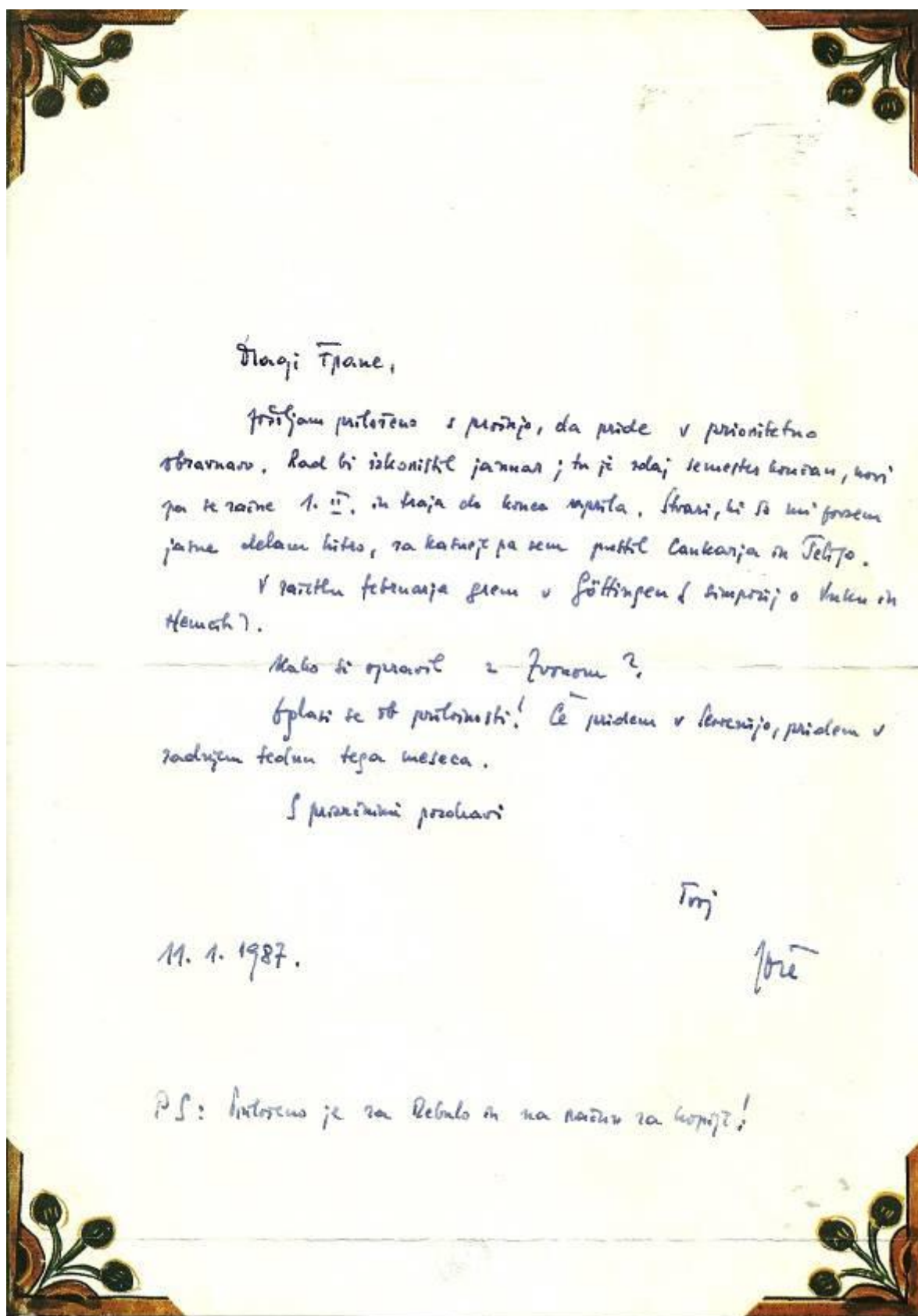
Slika levo 24: Frane predava na slavistiki v Krakovu, 1964,
Slika desno 25: Frane v Krakovu, v ozadju grad Wawel, 1964

:

Po dveh letih lektorata v Krakovu za tri leta prevzame mesto lektorja slovenskega jezika na zagrebški slavistiki, ob tem pa hodi tri leta na lektorat v Trst, ki je takrat na novo odprl oddelek za študente slovenskega jezika. Krakovska leta je sam označil za intelektualno najbogatejša, zagrebška pa sploh za najlepša leta svojega življenja. V Zagrebu stanuje na naslovu 4. Cvijetno naselje 20, pri družini Mihajlovič, na to družino in življenje tam ima neverjetno lepe spomine. Na zagrebški slavistiki sreča kolega s filozofske fakultete v Ljubljani dr. Jožeta Pogačnika, sodelovanje s Franetom, ki zagotavlja potrebne materiale iz knjižnice, je bogato predvsem po letu 1970 in traja vse do Pogačnikove smrti v letu 2002. Korespondence s Pogačnikovega naslova je v zapuščini največ, iz pisem izhaja, da mu je Frane pošiljal mnoge potrebne in naročene knjige, organiziral prepisovanje tekstov za knjige, ki jih je dr. Pogačnik (slika 26, 27) izdajal na tekočem traku. Pogačnikovi hčeri Jagni je bil Frane celo krstni boter.

Slika 26: Od leve - Frane, dr. Nace Šumi in dr. Jože Pogačnik

Slika 27: Rokopis dr. Jožeta Pogačnika, v zapuščini je največ te korespondence, 11.1.1987

V delu intervjuja, ki ga je Frane dal za Gorenjski glas novinarju Igorju Kavčiču in je objavljen 23. Oktobra 2009, berem, citiram: ...»Če bi bila moja odločitev drugačna, bi se po vrnitvi iz vojske kot štipendist kamniške občine zaposlil kot profesor slovenščine na osnovni šoli v Stranjah pri Kamniku,

dobil bi stanovanje, oženil bi se ... tako pa sem se potikal po svetu in navsezadnje pristal tu v Kranju. Po študiju sem slovenist, po čustvu polonist, po stroki pa literarni zgodovinar. V Krakovu sem preživel dve leti, in lahko rečem da so bila to v intelektualnem smislu odlična leta. Potem se je odprlo delovno mesto lektorja v Zagrebu, kjer sem deloval tri leta in lahko rečem, da sem tam pustil tudi najlepša leta svojega življenja....«

Novinar: Najlepša....?

»Ja. Bil sem zaljubljen kot nor. Imel sem med petindvajset in trideset let in sem bil ravno prav »neumen« za take stvari... V Zagrebu sem nenadoma postal strokovnjak za slovenski jezik, saj so mi pri založbi Školska knjiga naročili, naj napišem učbenik slovenščine za 7. in 8. razred v hrvaških osnovnih šolah (slika 28). Moram reči, da sem imel kar precej dela s tem. Kasneje v sedemdesetih letih je v Novem Sadu pri založbi Matica srpska izšla še ena moja knjiga, in sicer *Savremena slovenačka drama*. To je bil izbor slovenske dramatike in danes, ko gledam nazaj, je to knjiga, na katero sem najbolj ponosen«.

Slika 28: Učbenik slovenskega jezika, Školska knjiga, Zagreb 1970

Potem Frane v intervjuju nadaljuje, kako se je zaposlil v Kranju, kako je hodil 19 let tudi Celovec in vodil lektorat za slovenske študente na celovski univerzi. Jaz tu nadaljujem življenjepis s pripombo, da se je, zaradi domotožja ter silne navezanosti na dom in domače, posebej na svojo mamo, po prihodu iz Zagreba, odpovedal lektoratu v Parizu in si neusmiljeno prizadeval najti službo kje bližje doma. V enem kasnejših intervjujev spet sam pravi: »Ne želim biti nič več oddaljen od svojega doma za več kot uro vožnje«. In podnaslov v knjigi *Meseci globoke rose* na stani 143 »SAMO DOMOV« ima velik ter globok pomen. Pri pripravi knjige ga je izbral sam med 30. ponujenimi podnaslovi. Aprila 1993 umre v njegovem stanovanju v Kranju, in na isti postelji kot on sam aprila lani, naša mama, ki je nepokretna zadnji dve leti preživela pri njem. Izguba je bila strašna, odslej še posebej »V polju grenkobe išče Prešerna«. Zaide tudi na kor cerkve sv. Modesta na Zlatem polju pri Kranju, prepeva poleg petja na domačem koru tudi tam. Kaj doživlja v tistem času, mi ostaja skrivnost, bilo je gotovo nekaj zelo globokega, šele v mrliški vežici izvem, da je na koru na Zlatem polju nastala Evridika 90, knjiga stran 46. Za kom je hodil po višji gimnaziji jokati na komendsko pokopališče, o čemer spregovori v knjigi, tudi ostaja skrivnost, ki jo verjetno ne bom mogla več razvozljati. Iz najdenih osebnih pisem vidim, da je ostalo veliko tega, tudi težkega za njegovo dušo, kar ni povedal, tudi meni ne. Po prihodu iz tujine ter lektoratov v Krakovu, Zagrebu, Trstu in Celovcu redno prihaja domov v rodni Motnik, kolikor mu čas dopušča in kolikor ga narodna obramba ne poziva na orožne vaje. Po upokojitvi preživi v Motniku več časa, včasih tudi pol tedna.

Iz časa Celovca (slika 29) je nujno treba omeniti Franetovo srečanje z dr. Klausom Detlefom Olofom, po rodu iz Severne Nemčije, slavistom iz Hamburga, s katerim sedita cel lektorat in čas konverzacije

skupaj v kabinetu celovške univerze. Z Olofom preživita veliko skupnega časa na univerzi, ob privatnih srečanjih, pa tudi ob Franetovem rdečem svinčniku. Ob druženju s Franetom in ob srbohrvaškem jeziku Olof spregovori lepo po slovensko, začnejo se rojevati prelepe reči in prevodi iz slovenščine v nemščino. Olof velja tako za velikega prevajalca Prešerna v nemški jezik, na prošnjo in Franetovo prigovarjanje je Olof prevedel tudi celotne Sonete nesreče.

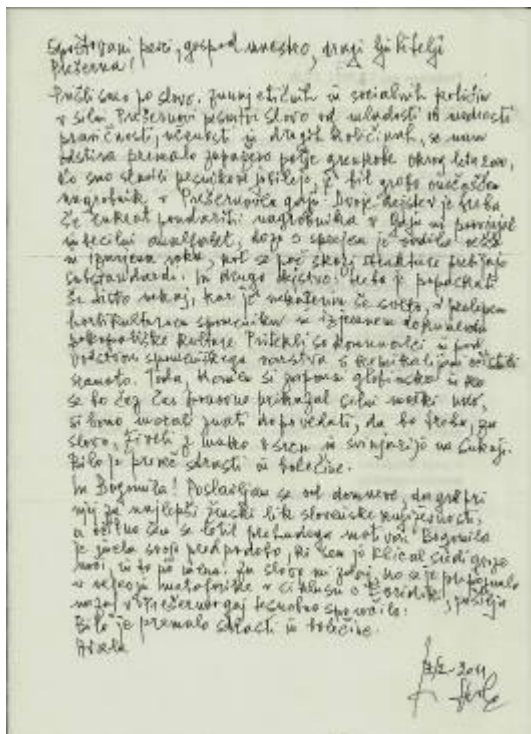

Slika 29: Frane s kolegi na celovški slavistiki

Po smrti prof. Bunca v Kranju se torej odpre prosto mesto vodje študijske knjižnice, Frane se prijavi in je sprejet, tam ostane do svoje upokojitve koncem leta 2002. Ob delu v knjižnici piše, prevaja, piše govore in govori ob različnih slovesnostih, tudi ob Prešernovem grobu vsakega 7. februarja ob 17.30 (z baterijo) celih devetindvajset let (slika 30, 31). Ob svoji službi pripravlja razstave v knjižnici in drugod, deluje kot

Slika 30: Frane zadnjič govori v Preš. gaju

Slika 31: Rokopis govora v Gaju, 7.2.2011, ob 17.30

mentor za potrebe dijakov in študentov, objavlja študije in članke, pripravlja srečanja slovenskih pesnikov in pisateljev v Kranju, pripravlja Simpozij o Prešernu, piše, dela kot urednik in sourednik, prevaja, pripravlja Bibliografijo o Motniku in še mnogo drugega. Med lektoratom v Zagrebu in tudi po prihodu v Kranj v poletnem času vodi slavistične seminarje v Ljubljani, Zagrebu in Zadru (slika 32).

Slika 32: Udeleženci slavističnega seminarja, Frane skrajno levo, 1969

Cel in z vso svojo dušo pa se v Kranju posveti Prešernu, saj ima v knjižnici in za svojim hrbtom vse najvažnejše in najuglednejše Prešernove izdaje. V enem od intervjujev leta 2009, ko že izve za bolezen, je že prej omenjen naslov »V polju grenkobe iščem Prešerna«. Tu jaz najdem enega od razlogov, zakaj se je tako krčevito oklepal Kranja, predvsem Prešernovega groba in se na moje leta dolgo prigovarjanje ni ustalil kje v Ljubljani. Že ob prihodu v knjižnico sreča stanovskega kolega in slavista gospoda Franceta Pibernika, s katerim vsak zase in tudi skupaj v štiridesetih letih ustvarita čudovite stvari v slovenski literaturi in za Prešerna (slika 33, 34).

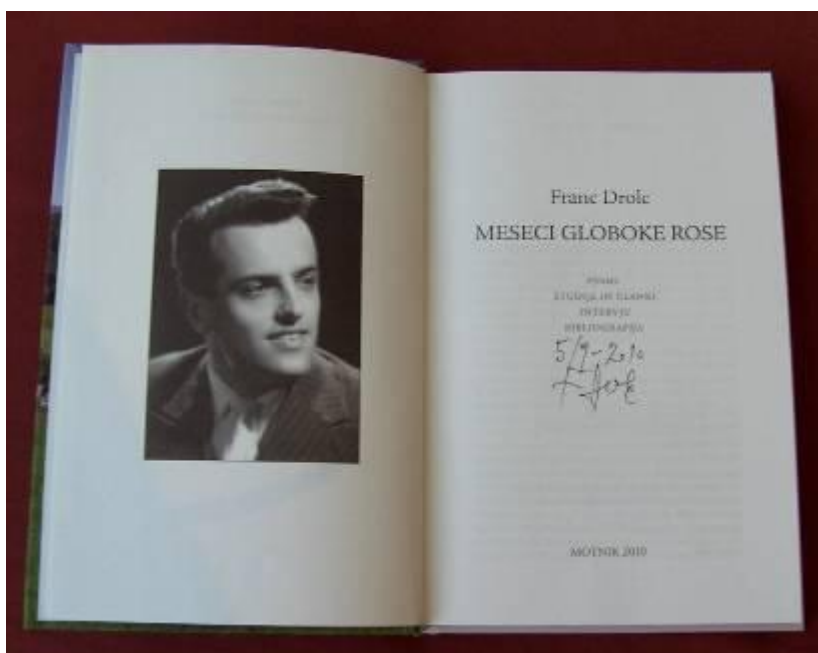
Slika levo 33: Prof. France Pibernik in Frane v kranjski knjižnici

Slika desno 34: Oba profesorja v Prešernovem gaju, februar 2010

Skupaj z njim urejata zbirko »Prešernova pot v svet«, ki jo financira kranjska občina in v kateri izidejo dvojezične Prešernove pesmi v osmih tujih jezikih. V nemškem, italijanskem, francoskem, angleškem, hrvaškem, ruskem, slovaškem in španskem jeziku. Novembra 2000 podeli Mestna občina Kranj Franetu veliko Prešernovo plaketo mesta Kranja. Gospod Pibernik je tudi glavni urednik tako knjižice *Trenutki tišine za Prešerna* kot knjige *Meseci globoke rose*. Prvo je izdal Gorenjski muzej iz Kranja junija 2009 ob Franetovi 70 letnici. Svoje triintridesetletno življenje v knjižnici popiše Frane zelo natančno v tretjem delu knjige *Meseci globoke rose*, zato tu omenjam samo to, kar večkrat zapiše sam na več mestih. »Leta 1970 sem se zaposlil v študijski knjižnici v Kranju, kjer sem preživel trideset zanimivih, včasih razburljivih let. Imel sem srečo, da sem delal v dobrem kolektivu, hkrati pa sem bil lahko vsak ponedeljek odsoten, saj sem precej let predaval na univerzi v Celovcu«.

V letu 2010 je izšla v samozaložbi Franetova knjiga *Meseci globoke rose*, neke vrste zbrano delo. Gospod Pibernik je dal pobudo in izbral pesmi ter nekatere izmed objavljenih člankov. Že v letu 2008 je Franetu zastavil kopico vprašanj, na katere je dobil izčrpne odgovore, vendar je Frane na izpisu z odgovori zgoraj dodal pripis »Ni za objavo«. Stekla je akcija, uspela sem, da je pripis umaknil in intervju, kjer v kratkem popiše svoje življenje, svojo dolgo pot po svetu, svoje občutke in izkušnje, smo lahko vključili v tretji del knjige. V tem intervjuju nekaj malega, a žal premalo in težko spregovori tudi o našem očetu, še težje o mami, izguba mame je bila zanj nedojemljiva do konca in najtežja od najtežjih stvari. Bibliografijo v 4. delu knjige, je skrbno, in čisto po bibliotekarsko, pripravljala že prej in sproti. Nekaj težav pri pripravi knjige je bilo, kako prepričati avtorja, da bi obliko zapisa v bibliografiji prilagodili celotnemu formatu, ker je Frane vztrajal točno na tem, kar je kot bibliotekar v bibliografijo zapisal. Nekako smo našli rešitev, delno je popustil in se strinjal s sedanjim zapisom. Vse korekture je še opravil sam, čeprav že utrujen in bolan, videlo se je, da koncentracija popušča. Knjiga je zagledala luč sveta 5.9.2010 s predstavitvijo v rojstnem kraju Motniku, na njegovo željo v motniški cerkvi. Knjiga ima tako štiri poglavja, I - Pesmi, II - Študije in članki, III - Intervju in IV – Bibliografija (slika 35).

Slika 35: knjiga Franc Drolc, *Meseci globoke rose*, Motnik, september 2010

Kulturni delavec, novinar, esejist in filozof Miha Naglič je 30. aprila lani v Snovanjih, prilogi Gorenjskega glasa in pod naslovom »Umrli je Franc Drolc, ta žlahtni kulturnik« med drugim zapisal: »Enkrat smo se menili, a ne dovolj zares, da bomo šli, ko bo dr. Olof v Kranju, skupaj na kosilo. A se, žal, to ni zgodilo. Zdaj gospoda Drolca ni več in je zares prepozno. No, brali ga bomo pa še, njegovi zadnji knjigi sta res žlahtni kulturniški brevir«.

V življenjepisu, ki ga je Frane pisal 13.2.1974, a žal ne vem za kakšno priložnost, koncu pravi: »Govorim srbohrvaško, nemško, francosko, poljsko, berem pa italijansko in rusko.

Na internetnih straneh dveh knjižnic na Gorenjskem, sem zasledila o pregledu Franetovih del naslednje zapise:

V prvi knjižnici, citiram: »86 del in 106 publikacij, v sedmih jezikih, v 273 knjižnicah«.

V drugi knjižnici, citiram:

»Dela:

Meseci globoke rose: pesmi, študije in članki, intervju, bibliografija; Motnik 2010

Trenutki tišine za Prešerna: Prešernov gaj 1989-2009, Kranj 2009

Prešernovi dnevi v Kranju: Simpozij ob 150-letnici smrti pesnika Franceta Prešerna, od 2. do 5. februarja 1999 na Fakulteti za organizacijske vede v Kranju, Kranj 1999

S.Fatur - avtor, F.Drolc - urednik, Književnost I, učbenik, Maribor 1982, 1985, 1986

F.Drolc, urednik: II. srečanje slovenskih pesnikov, Kranj 1982: odgovornost poezije?: Kranj 1984

F.Drolc - sourednik, Titova srečanja z Gorenjsko, v Kranju 1980;

F.Drolc - urednik-avtor: Valvasor in sodobniki: izbrano delo, Ljubljana 1971

Slovenski jezik: udžbenik za šole s hrvatskosrpskim nastavnim jezikom, Zagreb 1970

Povojna slovenska drama, Ljubljana 1968

Główne nurty rozwojowe w dramacie słoweńskim po drugiej wojnie światowej, Warszawa 1967?

Prevodi:

W.Kielar: Anus mundi : spomini iz Auschwitz, Ljubljana 1982

F.Drolc - prevajalec - soavtor dodatnega besedila: Slovenska cerkovna ordninga : izbor, V Ljubljani 1975«

To seveda ni vse. Če izhajam iz Franetove bibliografije – IV del knjige *Meseci globoke rose*, najdem pod navedenimi naslovi naslednje število zapisov:

Iz dokumentacije: 60

Knjige: 9

Pesmi: 1956: 13, 1957: 18, 1963: 1, Samota, objava v Tribuni

Članki: 47

Prevodi: 31

Uredniško delo: 39

Pesmi *Sporočilo iz sna*, *Evridika 60*, *Evridika 70*, *Evridika 80* in *Evridika 90* so objavljene prvič v knjigi *Meseci globoke rose* in niso v bibliografiji. Poleti 2010, v času priprav za knjigo, je Frane oddal tudi članek za Kranjski zbornik o prof. Antonu Pavliču, njegovem sodelavcu v kranjski knjižnici, zbornik je izšel po izidu knjige *Meseci globoke rose*, tudi ta članek ni v bibliografiji. Vse pesmi v zapuščini, najdene po Franetovi smrti, so seveda neobjavljene. Vso dokumentacijo in celotno zapuščino sem skrbno pregledala, obrnila sem vsak list, prebrala vsak njegov rokopis in vsak dopis ter prebrala vsako osebno pismo. Moja splošna ugotovitev je, da moj brat v svojem življenju ni zavrgel nobenega lista, zato je zapuščina ogromna in se je vsa ohranila.

Frane je zadnjič govoril v Prešernovem gaju dne 7. februarja 2011 ob 17.30 uri. Na enem njegovih USB ključkov v zapuščini sem odkrila sedem govorov iz prvih let Prešernovega gaja, ki niso objavljeni v knjižici *Trenutki tišine za Prešerna* in so veljali za založene ali izgubljene, saj je Frane prve govore pisal na majhne odpisane kartotečne listke in gotovo ni računal na to, da se bo praznovanje ob Prešernovem grobu z Drolcem obdržalo skoraj trideset let. Očitno je rokopise iz teh prvih let pred smrtjo le odkril med svojimi papirji ter jih prepisal na ključ. Na ključku je tudi govor z letnico 2012, ni dokončan, a vidim, da je trideseti govor v Gaju vendarle načrtoval. Za trenutek tišine ob Prešernovem grobu 7. februarja 2012 ga organizatorji Prešernovega praznovanja niso poklicali, verjetno iz razloga, da je bolan. Na internetni strani trma.si sem našla zapisano notico pod naslovom »Uvod v praznik brez profesorja, Drolc Franc letos ne«, avtor je zapisal:

»Prešernov gaj je bil prizorišče uvoda v današnje kulturno rajanje. Sodelavec Trme Mirko Kunšič je bil - kot običajno - zraven, bila sta Nastja Bojić in Ajdin Huzejrović (gimnazijska mlada literata) z recitacijami in APZ France Prešeren je kot vsako leto obudil spomin na pesnika in spomnil na kulturo v nas in okoli nas. Mogoče je bil del tega tudi občutek, da nekdo manjka. Poznavalec Prešerna prof. Franc Drolc je 29-krat recitiral ob Prešernovem grobu v gaju, tokrat je bila to

naloga mladih gimnazijcev pod mentorstvom prof. Tine Lušine. Prav je, da se profesorja spomnimo mi, ker je preprosto preveč let dajal svoj utrip Prešernovemu dogajanju v Kranju. Ampak: čas je neusmiljen, ljudje še bolj...«

Svojo zadnjo pesnitev z naslovom *Moški ženski sonet* je Frane napisal za Silvestrovo 2011/12. Z njegovim dovoljenjem sem pesem vključila v takrat novo nastajajoči motniški občasnik *Naš utrip*, ki je izšel februarja 2012, za pripis v občasnik mi je poslal tudi teh nekaj stavkov, in sicer.

»Novemu lokalnemu listu na pot

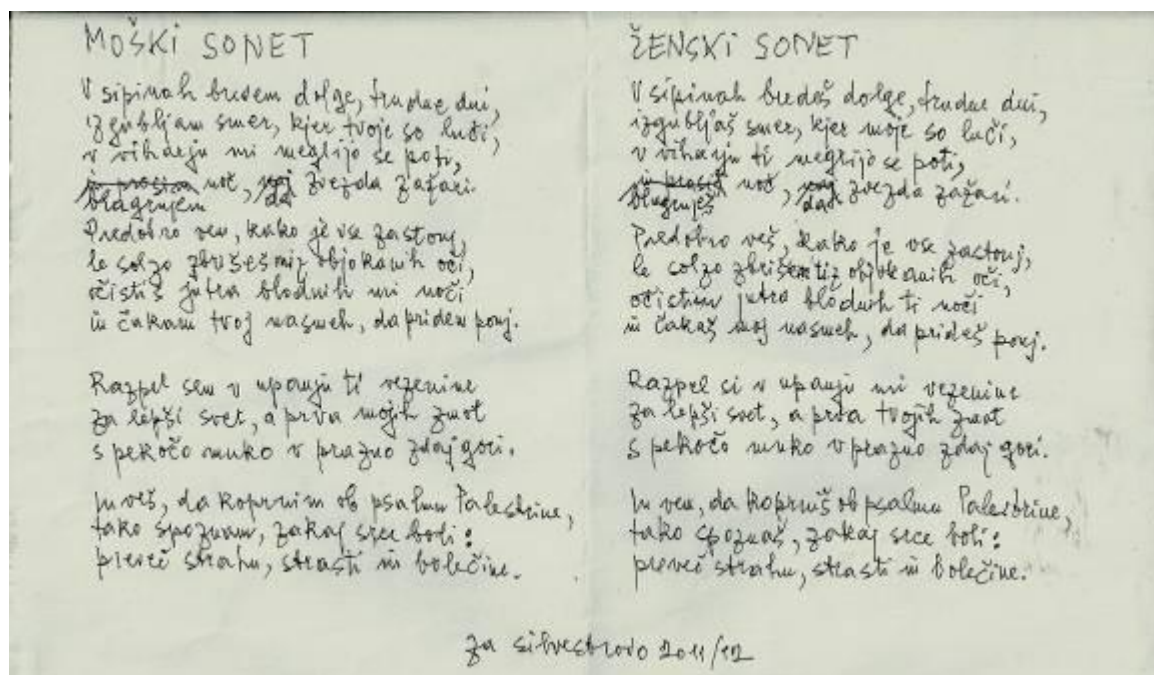
Podeželsko društvo - Utrip pod lipo domačo iz Motnika se je namenilo izdati svoj list, ki mu gre zaželeto vso srečo. V množici lokalnih listov, ki jih poznamo in ki jih omogoča tehnična možnost tako imenovanega namiznega založništva, je mogoče opaziti, da so zlasti začetne številke zelo kvalitetne, saj s popularizacijo znanstvenih dognanj o področju omogočajo dostop do težko dosegljivih virov, hkrati pa z avtentičnimi pričevanji o ljudeh in dogodkih marsikatero pomembno podrobnost rešujejo pred pozabo. Ob bolj ali manj regularnem izhajanju programska in kvalitetna moč največkrat uplame, vendar je sleherno voljo po uresničevanju ustvarjalnih prizadevanj v danem okolju treba vsekakor pozdraviti.

Pa srečno na pot!

Frane Drolc«

Frane mi je tekst, pripravljen za prvo številko občasnika, še pregledal in naredil korekture ter tiskano prvo številko še dobil v roke.

Njegova zadnja pesem (slika 36) in ti stavki v motniškem občasniku *Naš utrip* so zadnja objava Franetove zapisane besede.

Slika 36: Rokopis, zadnja Franetova pesnitev, za Silvestrovo 2011/12

Ob vsem znanju in izobrazbi mojega brata je značilna njegova skromnost, prijaznost in preprostost. Nikoli se ni nikjer izpostavljaj, bil je v celoti predan svoji slovenščini, lektorskemu delu, knjižnici, Prešernu, svojim domačim in rodnemu kraju, bil je neverjetno družaben, nadvse rad je prepeval, ostal je do konca skromno tih, a vsem na razpolago. Nekoliko škoda je v tem, da Motnik njegovih sposobnosti in znanja v zadnjih 40 letih ni nič izkoristil. Poiskali so ga samo gasilci za lektoriranje zbornika ob 100 letnici gasilskega društva Motnik in oglasila so se samo tri ali štiri dekleta za korekture višješolskih diplom. Iz solznih oči nekaterih Motničanov ob predstavitvi knjige v motniški cerkvi septembra 2010 sem lahko razbrala, da mnogi niso vedeli kdo Frane je in s čim se je ukvarjal.

Izmed vseh Franetovih pesmi je zame najlepša pesem z naslovom *Samotni cvet*. Vsebina me presune, kadarkoli jo preberem. V prvih vrsticah, kjer pravi: »*Šel sem med skalami, našel sem cvet čudovite lepote, rožo našel sem belo. Med nežnimi listi sem našel solzo*« in v celotni pesmi se skriva vse, kar sem o svojem bratu že vedela in še posebej, kar sem izvedela iz njegove zapuščine, iz njegovih dokumentov, najdenih po njegovi smrti. V tej pesmi je zbrana vsa Franetova mladost, radoživost, njegova občutljiva narava, njegova pozornost do vsega in do vsakogar, njegova skromnost, modrost, preprostost, ves njegov značaj, tudi kakšna solza. Ne nazadnje je tu skrito njegovo celo življenje. Ta pesem in zapuščina mi je odkrila brata skoraj v celoti, odkrila je tudi mnoge kotičke iz njegovega življenja, ki jih doslej nisem poznala.

SAMOTNI CVET

*Šel sem med skalami,
našel sem cvet čudovite lepote,
rožo našel sem belo.*

Med nežnimi listi sem našel solzo.

*Njo in solzo
so zavrgli ljudje;
vsak,
kdor je šel mino nje,
je obrnil korak
proti njim,
ki so cvetele na soncu,
bohotne in zlate.*

*Šel sem med skalami,
našel sem cvet,
rožo samotno sem belo!*

Po obdukcijskem poročilu je Frane umrl 1. aprila 2012 med 18.00 in 24.00 uro zaradi zastoja srca po dolgoletni astmi. Po prejetem sporočilu v mojih jutranjih mučnih sanjah, da je Frane umrl, sem ga res našla mrtvega v njegovem kranjskem stanovanju. Od njega smo se poslovili na motniškem pokopališču, dne 9. aprila 2012 ob 15.00 uri in v prelepem sončnem popoldnevu.

Iz zapuščine

FRANETOV GOVOR – tekst rokopisa (prepis), neobjavljeno

Suhadole, 31.8.2002 ob 20.00 uri

Govor ob predstavitvi knjige Franceta Pibernika *Moj brat Avguštin*

Spoštovani!

Tamle na obhajilno mizo sem položil Pibernikove knjige: naj od daleč spremljajo nocojšnji večer, ko predstavljamo profesorjevo knjigo o bratu Avguštinu. Tam ni ves Pibernik – bom pojasnil nekoliko kasneje. Z veliko muko sem se spravljal nad tole nocojšnjo predstavitev, saj mi je bila prehud zalogaj in vem, da ji ne bom kos, kakor bi priložnost zaslužila in dragi prijatelj Pibernik tudi želel.

Pomagal sem si z računalniško podprtimi operacijami. V kranjski študijski knjižnici sem vprašal računalnik po knjigah, ki jih je v letu 2002 spravil na knjižni trg naš redni obiskovalec prof. Pibernik: kar 4 enote, od tega sta pozornosti vredni komentirani izdaji Rafka Vodeba in pesnika Šarabona, *Beseda čez ocean*. V zbirki Kondor je na poti iz tiskarne, brez strani in podrobnejše opredelitve Pibernikovega deleža, a ker gre za eno najuglednejših zbirk z izborom najlepšega iz svetovne in domače književnosti in ker gre za antologijo zamejske književnosti pod uredništvom prof. Pibernika, naj *Beseda čez ocean*, neopredeljena s stranmi in opombami, uvede tale nocojšnji večer. Četrta knjiga

iz letošnjega repertoarja Pibernikovih del na Cobissu – pa leto še ni pri koncu – pa je Moj brat Avguštin.

Pesnik, literarni kritik in zgodovinar prof. Pibernik je tudi ugledno ime med uredniki našega časa: zbirko Kondor sem že omenil, na obhajilni mizi manjkata dva avtorja iz najuglednejšega slovenskega uredniškega projekta: Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev, ki si s svojimi 200-timi zvezki upravičeno nadeva naziv znanstvene, kritične izdaje slovenskih pesnikov in pisateljev – moral pa je pasti berlinski zid, da so se v zbirko uvrstila imena kot sta Vodnik in Udovč, ter urednik prof. Pibernik. Prešernova pot v svet: Kako smo reševali Boga v Prešernovi Zdravljici.

Komenda – vendarle strašen pojem

Preden se dotaknemo Avgušтина, mogoče še tole: S profesorjem se pozna trideset let in več. Za razliko od 300-tih slavistov na Gorenjskem, ki pač ne zahajajo v študijsko knjižnico, je prof. Pibernik tam praktično vsak dan: Srečava se, ko kolegice iz operative ne morejo rešiti kakšnega informacijskega zahtevka – a vselej visi nad mano kot Damoklejev meč: Kaj kaj počneš – tudi pokojni dr. Pogačnik iz Kovorja me je takole in venomer nagovarjal – pa mu nisem mogel odgovoriti, da ne počnem ničesar, ker sem pač bolan in na smrt utrujen. Toda Pibernikovi obiski v knjižnici so bili vselej tvorini, produktivni tudi za pasivnega bibliotekarja in profesor si to lahko šteje tudi v čast. Preden sva se srečala leta 70. sem zanj slišal iz nekih daljnjih komendskih krogov, Komenda pa – mimo se vozim vsak teden vsaj dvakrat – se mi še danes razodeva kot kraj, kamor sem v petdesetih letih prejšnjega stoletja – peš iz Kamnika – na britof hodil objokovat svojo intimno nesrečo.

Profesorju nisem zmeraj vsega čisto zares verjel. Stala sva si vsaksebi: jaz oficir JNA – tega me še danes ni sram, na celovski univerzi so o meni razširili domisljico: links stehende, jugoslawisch gesinnte, römisch-katholisch praktizierende Berufsslovene. Našla sva se pri septembru: prof. je oddajal rokopis zbirke, mene pa takrat še niso tako bolele oči: daj, poglej, če so kje še kakšne napake, je rekel. Tako potem pridem do knjige o Avguštinu.

Avguštin – razvezana metafora

Metaforo si sam razvezal, dragi gospod profesor. Na komendskem britofu nisem nikoli zaustavil koraka, saj to zija lasto ljudstvo samo to gleda, pri katerem grobu bo človeku zastal dih. Gustelj in Avguštin: v družinskem krogu je bil iz kategorije lastnih imen, ki v deklinaciji podaljšujejo nominativno osnovo do Gusteljna – v matrikuli in v potnem listu pa je bil Avguštin. Kako strahotne razsežnosti so znotraj enega samega imena. Pustiva slovnico in poetiko: šel je čez, tam preko umrl, ti pa si ga prekopal in položil k večnemu počitku v domovini. Prebral bom odlomek iz sklepa knjige o Avguštinu: saga na 100 staneh o družbenih, družinskih in družabnih razmerah, ki smo jih morali ti in jaz, pa še kdo – preživeti, za tale intimni večer:

- odlomek iz knjige

Na ravni imena Avguštin – Gustelj si napisal strahovito knjigo – in še naprej:

Mama so

Iz lastne družinske tradicije poznam nedoumljivo razsežnost vikalne oblike. Moj oče mi je enkrat zažugal: Škof Jeglič so rjekl: Mežnar in organist po stanovski strani pač vika škofijskega vizitatorja, a v moralni katehezi svojega sina pač lahko nagovarjaš tudi s tretjo osebo. Ostrmel sem zaradi čisto slovnične kategorije – mlad domišljav agnostik sem prek slovnice in njenih pravil dojemal skrivnost, ki je nad časom in prostorom. Potem sem v knapovskem ambientu, v katerem sem gor rasel, miljeju in mentaliteti pozorno opazoval družine, v katerih so otroci vikali svoje starše in stare starše. Izhajajoč iz prepričanja, da gre za ceneno in patriarhalno razmerje med generacijami, sem nenadoma ostrmel, da gre vendarle zmeraj in vsakokrat, ko grem po hišnih številkah, kjer se je vikalo, za izjemno drage, dragocene osebnosti, tudi za izjemno lepe kmečke žene, ki se jih spominjam samo po praznjem opraviilu in iz cerkve ven, in da so otroci, ki so svoje starše vikali, še danes v tistem osebnem pojmovanju blizu tistega, čemur v najtišji uri izrekaš spoštovanje brez ostanka.

Mama so je monumentalna slovnična kategorija, ob kateri je Cankarjanska mati plehka in podeželska ženska. Kot spomenik trpljenju si jo postavil v Komendi za zmeraj.

In milost

Osrednja miselna kategorija, ki jo v profesorjevi poeziji zasledujem že od ciklusa *Razlage* v seriji *Pesniški list*. Grazia – ne misericordia – Sibila v Družini se moti, mogoče tudi iz dnevnopolitičnih razlogov. Silna zadržanost ob dejstvih, ki so bila strašna, odlikuje profesorja, da ostaja brez cinizma in maščevalnosti pri svoji ljubljeni materi ob rapsodični uri slovesa; Deca tostran Karavank, ki rastejo v podhranjenih razmerah brez objema, naročja in čustvenih razmerij, se dvignejo ob materi, ki je krvavela iz srca ob sinovi neizpeti novi maši onstran Karavank v luč na komendskem britofu, ki bo odslej neugasljiva.

Pa še Celestina

Sam si kriv, da ob tej knjigi ne morem ne biti oseben. Po neki družinski legendi mi je med Nemčijo rešila življenje neka usmiljenka. Odvlekli so me ob davici v celjsko bolnišnico in ko je odpovedala uradna zdravniška logika, mi je ženska – ne vem kaj je počela – sproščala dihalne poti in me rešila: ne prepoznavam ne njenih metod ne obraza, a venomer jo čutim ob sebi, ko dobivam astmatične napade: sestra Celestina je bila ob Gusteljnovi smrtni postelji, mama so krvaveli iz srca, saj jaz verjamem v sporočila prek zemeljskih dimenzij – nesi knjigo o Avguštinu v njen kloster – ženski redovi gotovo poznajo skrivnost trpljenja in spomnile se ga bodo tihe in vdane duše.

Franc Drolc

Povzetek

Prispevek se posveča profesorju Francu Drolcu, motniškemu rojaku, slavistu in učitelju slovenščine na štirih tujih univerzah, polonistu, bibliotekarju, prešernoslovcu, publicistu, pesniku, prevajalcu, uredniku in souredniku, amaterskem igralcu in kulturnem delavcu. V prispevku je pozornost namenjena njegovemu delu, šolanju od osnovne šole v Motniku prek nižje gimnazije na Vranskem in višje gimnazije v Kamniku do diplome na slavistiki ljubljanske Filozofske fakultete. Popisana je njegova dolga pot po svetu kot lektorja slovenščine v Krakovu, Zagrebu, Trstu in Celovcu do prevzema mesta vodje študijske knjižnice v Kranju, tam dela od leta 1970 do upokojitve koncem leta 2002. V času gimnazijskih let piše pesmi, največ ljubezenske, objavlja jih v »Mladem Kamničanu«, ki ga tudi ureja. Pesmi v sklopu »Evridika« nastanejo v kasnejših letih. V času lektoratov objavlja dela, študije in članke v poljskem, slovenskem in srbohrvaškem jeziku, izda učbenik slovenskega jezika za hrvaške osnovne šole in izredno vodi seminarje za tuje slaviste. Ob delu v študijski knjižnici v Kranju hodi enkrat tedensko devetnajst let predavat na slavistiko celovške univerze, prevaja, objavlja študije, članke, govori ob kulturnih slovesnostih, v celoti pa se posveti Prešernu. S prof. Francetom Pibernikom urejata zbirko »Prešernova pot v svet«, v kateri izidejo pesmi v osmih tujih jezikih. Z vsakokrat novo temo o Prešernu govori devetindvajset let ob Prešernovem grobu vsakega 7. februarja ob 17.30 uri, govori iz Gaja so izdani v knjižici »Trenutki tišine za Prešerna«. Novembra 2000 mu za kulturno delo podeli kranjska občina veliko Prešernovo plaketo mesta Kranja. Septembra 2010 izda v samozaložbi zadnjo knjigo z naslovom »Meseci globoke rose«, neke vrste zbrano delo.

Viri:

Vse zapisano je povzeto iz bratove zapuščine, najdene po njegovi smrti, iz njegovih osebnih dokumentov, rokopisov, korespondence in ostale najdene dokumentacije. Veliko tega sem zapisala tudi po spominih o našem odraščanju in življenju v naši družini, še več pa po spominu iz pogovorov, druženja in časa, ki sem ga preživela z mojim bratom. Vse priložene slike so iz bratove zapuščine ali iz družinskega arhiva.

Marina Drolc